

ชื่อเรื่อง	การประเมินศักยภาพและออกแบบพื้นที่ชุมชนต้นน้ำ บ้านแม่รวม ตำบลออนเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายเสวต เปียงใจคำ
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบและวางแผน สิ่งแวดล้อม
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย มิ่งธิพล

บทคัดย่อ

ชุมชนต้นน้ำบ้านแม่รวมตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่ออน ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำของชุมชนบ้านแม่รวมและลุ่มน้ำแม่ออน ที่มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ยังคงความสมบูรณ์ ประชากรในชุมชนยังคงดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมโดยประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบวนเกษตรเป็นหลักและอาศัยภูมิปัญญาดั้งเดิมในการทำเหมืองเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและส่งขายนอกชุมชนชุมชนได้เริ่มปลูกกาแฟแทรกผสมในสวนเหมืองมาตั้งแต่ปี 2545 และให้ผลผลิตที่ดี

ผลการประเมินศักยภาพชุมชนบ้านแม่รวมในระดับครัวเรือน พบว่า มีระดับความพอประมาณปานกลาง โดยมีความโดดเด่นของดัชนีชี้วัดความพอประมาณด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน และความเพียงพอสำหรับการเกษตร ส่วนความอบอุ่นในครอบครัวและได้รับปัจจัยพื้นฐานและสิทธิพื้นฐาน เท่าเทียมเพื่อนบ้าน มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความโดดเด่นของดัชนีชี้วัดด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะเป็นหลัก นอกจากนั้นผลการประเมินทรัพยากรป่าไม้และที่ดินทำกินในระดับชุมชน พบว่า ทรัพยากรป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์สูง ภายใต้ง่อนไขของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อีกทั้งชุมชนให้ความสำคัญกับการพึงพิงทรัพยากรป่าไม้เพื่อใช้สอย ส่วนที่ดินทำกินมีความเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ในแต่ละชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และมีกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ชุมชนบ้านแม่รวมยังคงสภาพความสมบูรณ์ทั้งในด้านของวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ผลที่ได้จากการประเมินศักยภาพชุมชนต้นน้ำบ้านแม่รวมชี้ให้เห็นถึงความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยและใช้ประโยชน์จากป่ามีความผูกพันกับป่า ดังนั้นจึงได้ทำการออกแบบที่จะต้องมีกรอบออกแบบวางผังชุมชนต้นน้ำเพื่อรองรับการเจริญเติบโตและขยายตัวของชุมชน สร้างเอกลักษณ์ทางกายภาพให้กับชุมชน ออกแบบปรับปรุงอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรป่าไม้แหล่งต้นน้ำ

ทางเดินน้ำแนวป้องกันไฟฟ้าและจุดเสี่ยงต่อการพังทลายของดิน ทั้งนี้เพื่อผลักดันให้เป็นชุมชนป่าต้นน้ำที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: ชุมชนต้นน้ำ ระบบนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติศึกษาภาพชุมชนต้นน้ำ

Title	Potential Evaluation and Area Design of Ban Mae Ruam Upstream Community, On-Nua Sub-district, Mae-On District, Chiang Mai Province
Author	Mr. Saweth Piangjaikam
Degree of	Master of Science in Environmental Design and Planning
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Orathai Mingtipon

ABSTRACT

Ban Mae Ruam upstream community is located in the Mae-On National Forest area where it is the upstream forest of Ban Mae Ruam community and the basin of Mae On river. The area there still maintains fertility in terms of ecosystem and natural environment. People in the community still maintain their traditional way of life by holding the agro-forestry agriculture as their main occupation and using its local wisdom in growing tea for household consumption and selling outside the community. Since the year of 2002, the community has started to grow coffee trees mixed with the tea leave garden which well provided the productivity.

Results of the study revealed that the potential of Ban Mae Ruam community at a household level was found at a moderate level. The prominence of the indicators on moderation were land utilization and sufficiency in farming. Family warming and basic factors/rights (the same as neighbors) were also found at a moderate level. The indicator on public activity participation was prominent.

Regarding results of the evaluation of forest resources and land use at the community level, it was found that forest resources were highly abundant under the condition of conserved forest. The community placed the importance of being dependent on forest resources. Land use was suitable for utilization and there were rules and regulations related to upstream forest encroachment. For this reason, Ban Mae Ruam community still be abundant in way of life, culture, tradition, and environmental resources.

Results of the potential evaluation of Ban Mae Ruam upstream community showed this traditional community was dependent on forest resources and it tied with the forest. Thus, the area design of the community must cope with community growth and expansion in the

future. Besides, it must create physical identity for the community as well as the improvement and conservation of upstream forest resources. Construction of a forest fire prevention line must be done and soil erosion must be aware. This could make Ban Mae Ruam be a sustainable upstream community.

Keywords: upstream community, ecosystem, natural resource conservation, upstream community potential.

